

σωμάτων καταλλήλων πρὸς διαμονὴν λογικῶν ὄντων ὁμοίων τῷ ἀνθρώπῳ, ἐν συνόλῳ λαμβανομένη, εἶναι πολὺ μικροτέρα ἢ ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. „Θὰ ἦτο ἀλαζονεία ἐκ μέρους ἡμῶν“ λέγει ὁ περίφημος ἀστρονόμος Σίμων Newcomb, „ἀν ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἡ ὑπαρξίς λογικῶν ὄντων ἐπὶ ἄλλων πλανητῶν, ἐκτὸς τοῦ ἡμετέρου, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος· ὅτι ὅμως ἡ ὑπαρξίς τοιούτων ὄντων, τοῦλάχιστον ἐπὶ τινος οἰουδήποτε πλανήτου τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος, εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἀπίθανος ἐξάγεται ἐκ τῆς παρατηρήσεως περὶ τῆς βραχυχρονίου ὑποστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεως τῆς γῆς ὡς πλανήτου. Ὡς πλανήτης ἡ γῆ ὑφίσταται πιθανῶς ἀπὸ 10 ἑκατομμυρίων ἐτῶν, μᾶλλον περισσοτέρων ἢ ὀλιγοτέρων. Ἄνθρωποι δὲ κατοικοῦσιν ἐπ' αὐτῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ 10,000 ἐτῶν, ἢ καὶ ὀλίγῳ περισσοτέρων, ὁ δὲ πολιτισμὸς ὑφίσταται ἐπ' αὐτῆς σχεδὸν ἀπὸ 5000 ἐτῶν. Ἐὰν ἀγγελὸς τις εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν γῆν κατὰ ἴσα χρονικὰ διαστήματα ἐκ δεκακισχιλίων ἐτῶν, θὰ εἶχεν ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς γῆς πλεόν ἢ χιλιάδας χωρὶς νὰ εἶρη ἐπ' αὐτῆς ἄνθρωπον. Κατ' ἀναλογίαν κρίνοντες πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ συνέβαινε καὶ εἰς ἐκεῖνον, ἔστις ἣθελεν ἐπιχειρήσῃ ὁμοίον ταξείδιον ἀπὸ πλανήτου εἰς πλανήτην καὶ ἀπὸ συστήματος εἰς σύστημα, μέχρι οὗ ἣθελεν ἐπισκεφθῆ πολλὰς χιλιάδας πλανητῶν. Καθ' ὅλα ταῦτα εἶνε πιθανὸν ὅτι σχετικῶς μικρότατος μόνον ἀριθμὸς πλανητῶν κατοικεῖται ὑπὸ λογικῶν ὄντων. Ἄν ὅμως ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πλανητῶν ὑπερβαίνει τὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, βλέπομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ λογικῶν ὄντων κατοικουμένων πλανητῶν, ἀπολύτως θεωρούμενος εἶναι ἴσως ἀρκετὰ μέγας. Πιθανὸν ὡσαύτως εἶνε ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν πλανητῶν τούτων κατοικοῦνται ὑπὸ ὄντων, ἅτινα ὑπερτεροῦσι μεγάλως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ πνευματικὴν ἐποψίν.“ Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ εὐφροστάτου Ἀμερικανοῦ ἀστρονόμου εἶναι πειστικώτατοι. Καὶ πῶς δύναται νὰ ἔχη ἄλλως τὸ πρᾶγμα! Διότι, ἀν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν

Ἡ ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΙΟΥ.

Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ J. Deiker.

τῷ ἀπείρῳ χώρῳ τῶν οὐρανίων κόσμων καὶ μεταξὺ τῶν ἀπειραρίθμων οὐρανίων σωμάτων μόνῃ ἢ ἡμετέρα γῆ κατοικεῖται ὑπὸ ἐμφύχων καὶ λογικῶν ἔντων, διὰ τῆς παραδοχῆς ταύτης ἀποκαθιστῶμεν ἐκ νέου τὸν ἐλάχιστον ἡμῶν πλανήτην εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ποιῶντες αὐτὸν κέντρον τοῦ σύμπαντος, καὶ ἀνυψοῦμεν αὐτὸν εἰς μίαν τάξιν, τοσοῦτον ὑψηλὴν ὅσον καὶ ἀπίθανον. Ὅσονδήποτε μεγαλοπρεπῶς ἢ θαυμασίως καὶ ἂν εἶνε διατεταγμένον τὸ σύμπαν, ὅμως τότε μόνον κυρίως ὑφίσταται, ὅταν ἀντανακλάται ἐν τῇ συνειδήσει λογικῶν ὄντων, αἰσθανομένων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐννοούντων αὐτό. Ἄν ὑποθέσωμεν τὴν συνειδήσιν λογικῶν ὄντων ἀφανισθεῖσαν, κατακρημνίζεται ὀλόκληρον τὸ σύμπαν εἰς τὸ σκότος τῆς λήθης, ἀκριβῶς διότι οὐδεὶς ὑπάρχει, ὁ συνειδῶς, ὁ αἰσθανόμενος, ὁ ἐννοῶν. Τοσοῦτον σπουδαία εἶνε λοιπὸν ἡ ὑπαρξίς λογικῶν ἔντων, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τοιαῦτα ὄντα δὲν εἶναι μόνον ἐπὶ τῆς γῆς περιορισμένα ἢ δεσμευμένα ἀλλ' εὐρίσκονται καὶ ἐπὶ ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἐν ταῖς διαφόροις χώραις τοῦ σύμπαντος. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν πρέπει νὰ φανταζώμεθα τοὺς κατοίκους ἐκεῖνους τῶν διαφόρων πλανητῶν ὁμοίους κατὰ τὴν σωματικὴν κατασκευὴν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς γῆς, διότι τοιαύτη σωματικὴ ὁμοιότης καὶ συμφωνία εἶναι εἰς τὸν ὑπᾶτον βαθμὸν ἀπίθανος. Ὁφείλομεν καὶ δυνάμεθα νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν πεποιθήσιν ὅτι

ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τῆς παραδοχῆς τοῦ σύμπαντος ὡς μεγάλου λογικοῦ βασιλείου, περιέχοντος εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ σημεῖα ὄντα λογικά. Πρὸς τίνα σκοπὸν τὰ ὄντα ταῦτα ὑπάρχουσι, δὲν δύναται ἡ ἐπιστήμη ν' ἀποφανθῆ. Ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα ἀπέναντι ἀκαταλήπτου καὶ διὰ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅλως ἀνεξερευνήτου μυστηρίου, ἀπέναντι αἰνίγματος τὸ ὁποῖον οὔτε ἴσχυσε μέχρι τοῦδε οὔτε θὰ ἰσχύσει ποτὲ νὰ λύσῃ ἡ φιλοσοφία. Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεμίαν δύναμιν ἔχει τὸ τηλεσκόπιον ἢ ὁ ὑπολογισμὸς, καὶ εἰς τὴν θέσιν τούτων παρουσιάζεται ἐν πλήρει δικαιοματι ἢ θρησκευτικῇ πίστι.

